

BỒI DƯỠNG PHONG CÁCH GIAO TIẾP CỦA CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH CHO ĐỘI NGŨ CÁN BỘ CẤP CƠ SỞ HIỆN NAY

ĐINH THỊ HUỆ (*)

Tóm tắt: Chủ tịch Hồ Chí Minh không chỉ là một nhà cách mạng vĩ đại, nhà văn hóa kiệt xuất; danh nhân văn hóa thế giới... mà Người còn là hiện thân của phong cách giao tiếp độc đáo, chứa đựng văn hóa đặc sắc của dân tộc Việt Nam, kết hợp với tính hiện đại của văn hóa thế giới. Trong giai đoạn hội nhập và phát triển hiện nay, việc tăng cường bồi dưỡng cho đội ngũ cán bộ, đảng viên nói chung và cán bộ cấp cơ sở nói riêng về phong cách giao tiếp của Chủ tịch Hồ Chí Minh có ý nghĩa rất quan trọng, góp phần xây dựng, phát triển đội ngũ cán bộ đủ phẩm chất và năng lực, đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ được giao.

Từ khóa: Bồi dưỡng; cán bộ cấp cơ sở; Chủ tịch Hồ Chí Minh; phong cách giao tiếp.

Abstract: President Ho Chi Minh is not only a great revolutionist, an outstanding cultural figure, a world cultural celebrity... but he is also the embodiment of a unique communication style embodying the unique culture of the Vietnamese people combined with the modernity of global culture. In the current period of integration and development, strengthening the training of cadres and party members in general and grassroots-level cadres in particular on President Ho Chi Minh's communication style is a crucial task that contributes to building and developing a contingent of cadres with sufficient qualities and qualifications meeting the requirements and assigned tasks.

Keywords: Fostering; grassroots-level cadres; President Ho Chi Minh; communication style.

Ngày nhận bài: 15/8/2024 Ngày biên tập: 12/9/2024 Ngày duyệt đăng: 24/9/2024

1. Những nét đặc trưng, độc đáo trong phong cách giao tiếp của Chủ tịch Hồ Chí Minh

Thứ nhất, luôn thể hiện tính nhân văn, tôn trọng con người, thấu hiểu con người và vì con người.

Trong giao tiếp, ứng xử Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn xuất phát từ con người, lấy con người làm trung tâm. Chính tình yêu thương mọi người cho thấy lòng nhân đạo, tính nhân văn, sự khoan dung, độ lượng không có sự phân biệt dân tộc, giai tầng, giới tính, độ tuổi và tôn trọng tất cả mọi người, từ trí thức, các bậc hiền sĩ cho tới những người lao công bình thường. Yêu thương con người được Chủ tịch Hồ Chí Minh làm gương thực hiện suốt cả cuộc đời và vận động cán bộ, đảng viên, Nhân dân cùng thực hiện. Trong bản Di chúc, Người căn dặn: "Tôi để lại muôn vàn tình thân yêu cho toàn dân, toàn Đảng, cho toàn thể

bộ đội, cho các cháu thanh niên và nhi đồng. Tôi gửi lời chào thân ái đến các đồng chí, các bầu bạn và các cháu thanh niên, nhi đồng quốc tế"⁽¹⁾. Người luôn động viên: "Ta phải biết làm cho phần tốt ở trong mỗi con người nảy nở như hoa mùa Xuân và phần xấu bị mất dần đi"⁽²⁾. Đặc biệt, Người nhấn mạnh: "Hiểu chủ nghĩa Mác - Lênin là phải sống với nhau có tình có nghĩa. Nếu thuộc bao nhiêu sách mà sống không có tình có nghĩa thì sao gọi là hiểu chủ nghĩa Mác - Lênin được"⁽³⁾.

Thứ hai, luôn thể hiện sự phù hợp, chân thành, nồng hậu và tự nhiên.

Phong cách giao tiếp của Chủ tịch Hồ Chí Minh không phải là một "nghệ thuật xã giao" để lấy lòng người mà là sự phản ánh trung thực tâm hồn, đạo đức, nhân cách của Người. Những ai đã từng được tiếp xúc đều cảm nhận sâu sắc ở Người sự nồng ấm, chân thành, hết sức giản dị. Người chủ động

(*) ThS; Trường Đại học Đồng Nai

đơn giản hóa mọi nghi thức, với những lời nói, cử chỉ nhã nhặn, lịch thiệp, bằng một tình cảm thân thiết, gần gũi... điều đó thực sự tự nhiên không một chút gượng gượng. Chỉ cần một câu nói, một cử chỉ thân mật, một lời thăm hỏi động viên ân tình đã xóa đi sự hồi hộp, tạo ra không khí thoải mái, tự nhiên. Cụ thể, trong giờ phút thiêng liêng, Người dừng lại giữa chừng khi đọc bản Tuyên ngôn Độc lập để hỏi: “Đồng bào có nghe tôi nói rõ không” thật là bình dị, gần gũi, tiêu biểu cho cách giao tiếp, ứng xử của Chủ tịch Hồ Chí Minh với toàn thể quốc dân, đồng bào. Khi đó, giao tiếp đã trở thành mối giao hòa, trong đó chủ thể và đối tượng đã hóa thân vào nhau. Nhà sử học người Mỹ Hanbơxtam nhận định: “Toàn thể con người của ông tỏa lên một phong thái bình dị và tế nhị bẩm sinh. Văn minh châu Âu tác động bằng lưỡi lê và rượu cồn giấu dưới áo thụng đen của cha cố công giáo. Còn ông tiêu biểu cho một nền văn hóa, không phải là nền văn hóa châu Âu mà có lẽ tiêu biểu cho nền văn hóa tương lai”⁽⁴⁾.

Thứ ba, thể hiện đức tính khiêm nhường, nhã nhặn, lịch sự.

Trong giao tiếp với mọi người, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn khiêm nhường, lịch thiệp và quan tâm chu đáo đến những người xung quanh. Tiếp xúc với đồng bào, chiến sĩ, Người đã xóa bỏ mọi nghi thức, không có sự cách biệt về chức vụ, địa vị, giữa cấp trên với cấp dưới, giữa người đứng đầu Đảng, Nhà nước với Nhân dân, từ đó mang đến cho mọi người ý thức về sự bình đẳng, tôn trọng lẫn nhau giữa những con người. Mặc dù là một lãnh tụ vĩ đại được tôn vinh là “cha già dân tộc” vẫn lịch thiệp, nhã nhặn xưng hô mình là cháu đối với cụ Phụng Lục, một phụ lão cứu quốc ở huyện Ứng Hòa, tỉnh Hà Tây (trước đây) thì thật là thái độ rất khiêm nhường: “Thưa cụ, những vị thượng thọ như cụ là của quý vô giá của dân tộc và nước nhà. Trong ngày chúc thọ, cụ lại miễn sự tế lễ linh đình, mà đem số tiền 500 đồng quyên vào Quỹ kháng chiến... Cháu xin thay mặt Chính phủ cảm ơn cụ và trân trọng chúc cụ sống lâu và luôn luôn mạnh khỏe để kêu gọi các con cháu ra sức tham gia công việc kháng chiến và cứu quốc”⁽⁵⁾.

Năm 1946, tại Thủ đô Paris (Pháp), một nhà báo cánh hữu đã đưa ra một câu hỏi: “Thưa Chủ tịch, ngài có phải là cộng sản không? Chủ tịch Hồ Chí Minh điềm tĩnh đi tới lẵng hoa trên bàn, rút ra những bông hoa đẹp nhất, đem tặng cho những người có mặt và nói: Tôi là người cộng sản như thế này này!”⁽⁶⁾. Linh mục Cao Văn Luận, một người công giáo, đã kể lại những ấn tượng của mình về sự lịch lãm của Chủ tịch Hồ Chí Minh sau những lần gặp gỡ ở Paris năm 1946. Một lần ông được mời dự buổi tiếp tân gồm những Việt kiều thuộc lớp ưu tú ở Pháp: “Tôi phải công nhận Cụ Hồ là người hiểu biết rộng rãi. Vấn đề gì Cụ cũng nói chuyện sơ qua và tỏ ra hiểu biết... Cụ Hồ nói chuyện thân mật với các thiếu phụ Pháp, đàn bà Pháp rất tự nhiên. Cụ tự tay hái những bông hồng đẹp nhất cài lên áo, lên tóc những bà mệnh phụ tham dự, kèm theo những lời khen áo đẹp, những câu ca tụng nước Pháp. Người Pháp có cảm tình với Cụ nhiều lắm”⁽⁷⁾.

Thứ tư, luôn linh hoạt, chủ động trong cách giao tiếp với mọi người.

Trước mọi tình huống trong giao tiếp, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn có cách ứng biến phù hợp, hiệu quả. Linh hoạt, chủ động, ứng biến là điểm nổi bật trong phong cách giao tiếp của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Người không câu nệ về hình thức hay để bị ràng buộc bởi những nghi thức ngoại giao trang trọng, cứng nhắc mà luôn có cách ứng xử linh hoạt đem lại hiệu quả thú vị, gây ngạc nhiên cho tất cả mọi người. Chính khách quốc tế sang Việt Nam công tác thường có nguyện vọng được gặp Bác Hồ, song bộ phận ngoại giao của ta bố trí chưa được hết, biết được điều này, có lần Người nhắc nhở các đồng chí ở Bộ Ngoại giao: “Các chú biết một mà không biết hai. Sao các chú chỉ nghĩ đến khía cạnh tương xứng hay không tương xứng mà không nghĩ đến là do họ quý mến Đảng ta, nhân dân ta nên bạn bè quốc tế sang thăm Việt Nam muốn được gặp Bác? Bác đã có thể tiếp một đoàn văn công, một đội bóng đá... sao lại không tiếp một vị thượng tướng, một nhà hoạt động xã hội vì Việt Nam?... Các chú phải làm sao để mỗi người bạn bè quốc tế đến nước ta là gần và yêu Việt Nam thêm một chút”⁽⁸⁾.

Trong cuộc đấu tranh vì sự nghiệp giải phóng dân tộc, vì nền độc lập của đất nước, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã tiếp ngoại giao với nhiều đối thủ lúc nào cũng muốn lấn át Người, muốn lật đổ cách mạng. Người đã ứng xử với phong cách của một nhà hoạt động chính trị lão luyện, nhà ngoại giao từng trải, một chiến sĩ dũng cảm và tài tình để giành thắng lợi trong từng tình huống giao tiếp. Những kỹ năng giao tiếp được Chủ tịch Hồ Chí Minh cân nhắc và sử dụng linh hoạt, thiên biến vạn hóa trong những tình huống giao tiếp phức tạp và những cuộc đấu trí có ý nghĩa quyết định để giành được thắng lợi quan trọng cho cách mạng Việt Nam.

Thứ năm, luôn có sự thống nhất biện chứng giữa lý và tình.

Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn là người thấu tình, đạt lý. Do vậy, phong cách giao tiếp của Người đã đạt đến sự hài hòa kết hợp giữa tình cảm nồng hậu và lý trí sáng suốt, không cứng nhắc, khiên cưỡng, sẵn sàng vì cái lớn mà châm chước cái nhỏ. Để giữ vững thành quả cách mạng, bảo vệ nền độc lập của dân tộc Việt Nam, chống lại cuộc chiến tranh phi nghĩa mà thực dân Pháp gây ra, khi nói chuyện với những người Pháp, Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định bằng những lý lẽ đầy tính thuyết phục: “Các bạn yêu nước Pháp của các bạn và muốn nó độc lập. Các bạn yêu đồng bào của các bạn và muốn họ được tự do. Lòng yêu nước thương nòi này làm vẻ vang các bạn vì nó là lý tưởng cao quý nhất của loài người. Nhưng chúng tôi cũng phải được phép yêu nước của chúng tôi và muốn nó độc lập chứ! Chúng tôi cũng phải được phép yêu đồng bào chúng tôi và muốn họ được tự do chứ! Cái mà các bạn coi là lý tưởng cũng phải là lý tưởng của chúng tôi”⁽⁹⁾.

2. Tăng cường bồi dưỡng phong cách giao tiếp của Chủ tịch Hồ Chí Minh cho đội ngũ cán bộ cấp cơ sở hiện nay

Công tác đào tạo đội ngũ cán bộ nói chung, xây dựng đội ngũ cán bộ cấp cơ sở nói riêng, những năm qua Đảng và Nhà nước ta đã chú trọng đào tạo năng lực chuyên môn, nghiệp vụ và bồi dưỡng, rèn luyện phẩm chất đạo đức, trong đó, bồi dưỡng, rèn luyện phẩm chất đạo đức luôn được chú trọng

và đạt được nhiều kết quả quan trọng. Tuy nhiên, vẫn còn những cán bộ, đảng viên, đặc biệt là ở cấp cơ sở chưa được quan tâm chú trọng; tình trạng một số cán bộ, đảng viên cửa quyền, hách dịch, ứng xử, giao tiếp với người dân chưa đúng mực..., ảnh hưởng không tốt đến hình ảnh và uy tín của Đảng và Nhà nước.

Vì vậy, các cơ quan, đơn vị cần tăng cường bồi dưỡng về phong cách giao tiếp của Chủ tịch Hồ Chí Minh cho đội ngũ cán bộ cấp cơ sở. Theo hướng này, trong thời gian tới cần tập trung làm tốt một số nội dung sau:

Một là, nâng cao nhận thức, trách nhiệm của các chủ thể, lực lượng trong bồi dưỡng phong cách giao tiếp của Chủ tịch Hồ Chí Minh cho cán bộ cấp cơ sở.

Nhận thức có vị trí đặc biệt quan trọng trong hoạt động thực tiễn của mỗi cán bộ, đảng viên. Vấn đề bồi dưỡng phong cách giao tiếp của Chủ tịch Hồ Chí Minh cho cán bộ cơ sở chỉ có thể đạt được kết quả khi mọi người có nhận thức đúng đắn về ý nghĩa và giá trị to lớn của phong cách này đối với sự trưởng thành của mỗi cá nhân và sự phát triển của mỗi tổ chức. Để tạo nên sức mạnh tổng hợp, đề cao được trách nhiệm của mọi chủ thể, mọi lực lượng trong công tác bồi dưỡng phong cách giao tiếp cần có sự thống nhất cả trong nhận thức và hành động. Phải thường xuyên nâng cao nhận thức về vai trò của đội ngũ cán bộ, đảng viên, về vai trò, ý nghĩa bồi dưỡng phong cách giao tiếp của Chủ tịch Hồ Chí Minh cho cán bộ cấp cơ sở. Trên cơ sở thống nhất về nhận thức để nâng cao trách nhiệm đối với việc hình thành, xây dựng, củng cố, phát triển phong cách giao tiếp của cán bộ cấp cơ sở trong thực hiện nhiệm vụ, công vụ.

Hai là, đề cao vai trò tích cực, tự giác tu dưỡng, rèn luyện phong cách giao tiếp của đội ngũ cán bộ cấp cơ sở.

Mỗi cán bộ cấp cơ sở cần nâng cao tinh thần tự giác trong việc tu dưỡng, rèn luyện, tự học tập để nâng cao trình độ, tác phong trong quan hệ công tác. Trọng tâm là trong giao tiếp với người dân phải tôn trọng, lắng nghe, tận tình hướng dẫn về quy trình xử lý công việc và giải thích cặn kẽ những thắc mắc

của người dân; đối với đồng nghiệp, phải có tinh thần hợp tác, tương trợ, không bẻ phải gây mất đoàn kết nội bộ. Đối với lãnh đạo cấp trên, phải tuân thủ thứ bậc hành chính, phục tùng sự chỉ đạo, điều hành của cấp trên, không trốn tránh, thoái thác nhiệm vụ, không nịnh bợ lấy lòng vì động cơ không trong sáng; đối với cấp dưới, không được duy ý chí, áp đặt, bảo thủ, phải tôn trọng, lắng nghe ý kiến của cấp dưới, gương mẫu trước cấp dưới. Đặc biệt, cán bộ cấp cơ sở phải thường xuyên tu dưỡng đạo đức, lối sống; luôn có tác phong, phương pháp công tác khoa học, chuẩn mực.

Ba là, đổi mới nội dung, hình thức, biện pháp trong bồi dưỡng phong cách giao tiếp của Chủ tịch Hồ Chí Minh cho cán bộ cấp cơ sở.

Đổi mới nội dung, hình thức, biện pháp bồi dưỡng phong cách giao tiếp của Chủ tịch Hồ Chí Minh cho cán bộ cấp cơ sở là giải pháp rất quan trọng. Thực tiễn cho thấy, công tác bồi dưỡng phong cách giao tiếp cho cán bộ cấp cơ sở chỉ đạt được chất lượng và hiệu quả cao khi nội dung, hình thức, biện pháp xây dựng phù hợp với đặc điểm, trình độ của cán bộ và điều kiện của từng đơn vị, địa phương. Để đổi mới nội dung bồi dưỡng phong cách giao tiếp cho cán bộ cơ sở đạt được chất lượng, hiệu quả cao phải trên nguyên tắc cán bộ yếu cái gì, thiếu cái gì, bồi dưỡng cái đó. Trong đó, tập trung vào phẩm chất chính trị, đạo đức, lối sống; giáo dục nâng cao trình độ, kiến thức, năng lực toàn diện; thường xuyên rèn luyện kỹ năng giao tiếp thông qua hoạt động thực tiễn; phát huy vai trò nêu gương của đội ngũ cán bộ lãnh đạo, người đứng đầu cơ quan, đơn vị, địa phương.

Bốn là, thực hiện đánh giá tổng kết, rút kinh nghiệm trong công tác bồi dưỡng phong cách giao tiếp của Chủ tịch Hồ Chí Minh cho cán bộ cấp cơ sở.

Thực hiện tốt việc đánh giá, rút kinh nghiệm nhằm phân tích đánh giá đúng đắn, toàn diện những ưu điểm và hạn chế trong công tác bồi dưỡng về phong cách giao tiếp của cán bộ cấp cơ sở, nhất là qua công tác dân vận chính quyền. Từ những ưu điểm và hạn chế đó, chỉ ra nguyên nhân để có giải pháp phù hợp cho công tác bồi dưỡng giai

đoạn tiếp theo. Bên cạnh đó, cần kiên quyết đấu tranh với các biểu hiện sai trái, lệch lạc trong giao tiếp của cán bộ cấp cơ sở. Thông qua công tác đánh giá, rút kinh nghiệm, cần đẩy mạnh tự phê bình và phê bình, trên cơ sở đề cao ý thức tổ chức kỷ luật, làm rõ nguồn gốc, nguyên nhân, hậu quả của những việc làm sai trái, lệch lạc, nhận thức không đúng. Đồng thời phải chỉ ra được những nội dung, phương hướng và biện pháp khắc phục; phát huy những yếu tố tích cực, đấu tranh loại bỏ tiêu cực trong bồi dưỡng phong cách giao tiếp cho đội ngũ cán bộ cơ sở; biểu dương, khen thưởng kịp thời những cá nhân có phong cách giao tiếp tốt, chuẩn mực.

Văn kiện Đại hội ĐBTQ lần thứ XIII nhấn mạnh phương châm: “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng”⁽¹⁰⁾. Chính quyền cấp cơ sở có vai trò, vị trí rất quan trọng, là cầu nối giữa Đảng với Nhân dân, là chỗ dựa và gần gũi nhất với quần chúng nhân dân; lắng nghe tâm tư, nguyện vọng chính đáng của người dân; trực tiếp tuyên truyền, phổ biến, vận động và tổ chức nhân dân thực hiện đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước. “Cấp xã làm được thì mọi việc đều xong xuôi”... do đó, việc tăng cường bồi dưỡng phong cách giao tiếp của Chủ tịch Hồ Chí Minh cho đội ngũ cán bộ cấp cơ sở là một trong những nhiệm vụ chính trị rất quan trọng của toàn hệ thống chính trị trong giai đoạn cách mạng hiện nay./.

Ghi chú:

(1), (2), (3) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 15, Nxb CTQG-ST, H.2011, tr.613, tr.672, tr.668.

(4) Hanbơxtam, *Hồ Chí Minh*, Nxb Buyse Santern, Paris, 1972, tr.186.

(5) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 5, Nxb CTQG-ST, H.2021, tr.521.

(6), (7), (8) Song Thành, *Hồ Chí Minh - Nhà văn hóa kiệt xuất*, Nxb CTQG-ST, H. 2010, tr.169, tr.170, tr.174-175.

(9) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 4, Nxb CTQG-ST, H.2021, tr.75.

(10) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội ĐBTQ lần thứ XIII*, tập I, Nxb CTQG-ST, H.2021, tr.27.